

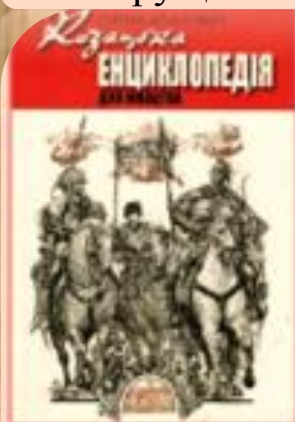
Найлегендарніші сторінки нашого народу – козаччина

Бібліографічний огляд літератури

Історія народу, як і життя людини, має героїчні, трагічні, щасливі і нещасливі сторінки. Оскільки в героїчному найбільше проявляється національний характер народу, його душевна краса, його талант, то ці сторінки особливо хвилюють і цікавлять почуття національної гордості. В історичному минулому українського народу було таке неповторне і легендарне явище, як Запорозька Січ. Це одна із найлегендарніших сторінок історії українського народу – козаччина.

Від кінця 15 до кінця 18 сторіччя тривав на нашій землі період, який називають козацьким. Як багато важив він в історії України свідчить той факт, що нас, українців, і сьогодні звать у світі козацьким народом.

Запрошуємо читачів нашої бібліотеки здійснити подорож «Найлегендарнішими сторінками нашого народу...» разом з невмирущими предками та їх ватажками:

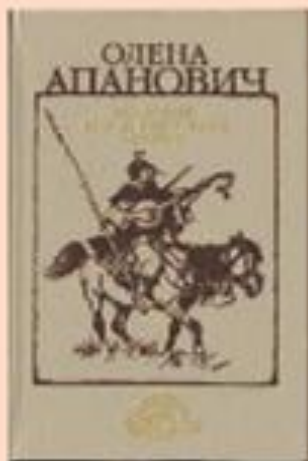
Апанович, О. Козацька енциклопедія для юнацтва : книга статей про історичне буття українського козацтва / О. Апанович. - К. : Веселка, 2009. – 720 с.

Сама назва цієї книги говорить про те, що вона адресована насамперед допитливому юнацтву, тобто вам – школярам. Багато в цій книзі сторінок героїчних, постатей величних і звитяжних, якими ми вправі гордитися, приклад яких наслідувати, пам'ять про яких свято берегти. Багато тут сторінок трагічних, коли чорна зрада, роз'єднаність козацьких ватажків приводили наш народ до поразки, до руїни. І про це ми не маємо права забувати.

Ця книга особлива ще й тому, що написала її особлива людина – Олена Михайлівна Апанович, видатний історик і архівіст, дослідник козаччини, яка мала енциклопедичні знання, власні концепції, погляди на історичні явища, що дозволяло їй проникати в суть історичних подій, осмислювати їх внутрішній зміст і проектувати на сучасність.

Олена Апанович жила з усвідомленням свого морального боргу і святого обов'язку – повернути народові історичну пам'ять, розповісти про минуле. І насамперед думала про юне покоління, якому утверджувати українську національну ідею, будувати міцну, справедливу, демократичну

державу. Тому й написала цю книгу не як збірник сухих фактів, а як цікаву, захоплюючу розповідь, що зможе запалити в юних серцях іскру любові, яка палала в її люблячому серці.

Апанович, О. Розповіді про запорозьких козаків / О. Апанович. – К. : Дніпро, 1991. – 336 с.

Запорізька Січ – це один з тих світових феноменів, над яким замислювались і який намагалися з'ясувати багато поколінь дослідників.

«Лотри, розбійники», - лементували на сеймах і в сенаті польські шляхтичі. Скаженіючи від зненависті, вони вимагали знищити Запорозьку січ, стерти з лиця землі козацтво.

«Славне Запорожжя», - казали селяни про Січ. Вони тікали туди від феодалів, там шукали порятунку від важкого, нестерпного гніту. Запорозьких козаків – «святих лицарів, захисників Вітчизни» - оспівав народ у своїх думах, піснях, легендах.

«Гнездо своевольства», - писала цариця Катерина II у своєму маніфесті 1775 року про скасування Запорозької Січі.

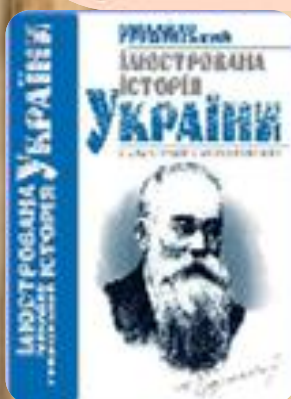
Вольтер захоплювався героїзмом запорозьких козаків і намагався знайти паралелі у світовій історії.

Ілля Рєпін, творець славнозвісної картини «Запорожці пишуть листа турецькому султану», захоплено висловився: «Ніхто на всім світі не відчував так глибоко волі, рівності і братерства».

На Запорожжі в умовах постійної небезпеки, в атмосфері героїчної боротьби склалися чудові традиції січового побратимства, почуття дружби, взаємодопомоги й самопожертви.

Отже, читайте у книзі про козаків з початку заснування Січі і до скасування її.

Грушевський, М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / М. Грушевський. – Донецьк : БАО, 2008. – 734 с.

Грушевський, М. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх / М. Грушевський. – К. : Варта, 1993. – 256 с.

Грушевський, М. Про старі часи на Україні : коротка історія України (для першого початку) / М. Грушевський. – К. : Обереги, 1991. – 104 с.

Всі ці книги написані видатним українським вченим Михайлом Грушевським.

В книгах відомого історика зібрано надзвичайно цікаві, як правило, маловідомі матеріали з історії запорозького козацтва, висвітлено тривалий час замовчувані трагічні й героїчні сторінки козацької січової епопеї, сказано гірку правду про політику Російської імперії супроти українського народу та української державності.

Запорозька Січ відіграла прогресивну роль в історії українського народу. Та дослідники ще й досі не з'ясували всіх питань і загадкових явищ, фактів з життя, побуту в історії запорожців.

Не збереглося точних даних про час заснування Січі. Але у другій половині XVI ст. Січ уже була відома далеко за межами України. Європейські володарі часто запрошували козаків спільно виступати проти султанської Туреччини.

Рубіж XIV – XV століть. Тяжкою, чорною годиною був цей час для України. Її пошматували литовські, польські, угорські феодалі. Під ударами іноземних поневолювачів загинуло Галицько-Волинське, а згодом, і Київське князівство.

Південноукраїнські степи турецькі і татарські феодалі перетворили на плацдарм для грабіжницьких нападів на Україну.

І тоді народ створив власні збройні сили. Це було козацтво. Саме воно взяло на себе одні з основних держаних функцій – захист рідної землі, рідної країни.

Роль козацтва у всьому суспільно-політичному житті України була така велика, зв'язки з народом були такі міцні, що в документах XVII – XVIII ст. всіх українців навіть називали «нацією козаків», «українською козацькою нацією».

М. Грушевський писав, що козацтво – «... се найбільш колоритне, найбільш характеристичне, блискуче й голосне явище українського історичного життя...»

Козаччина народжувалась і поширювалася на території, яка межувала зі степами. Тому з'явилося прислів'я: «Степ та воля – козацька доля». Для козаків воля починалася там, де починався вільний степ, і поза степом не було ані козаків, ані волі.

ГЕТЬМАНИ України

Гетьмани України / упоряд. В. П. Товстий .
Харків : Промінь, 2006. – 248 с.

Українська Гетьманська держава за роки свого існування мала 17 гетьманів. Усі вони були носіями ідеї незалежної самостійної Української держави. Втіленню цієї ідеї в життя вони присвятили все своє життя, поставивши за мету вибороти звільнення українського народу від панування чужинців. Діяти цим гетьманам довелося в найскладніших, найтяжчих, іноді найтрагічніших для України історичних умовах.

Дмитро Вишневецький прагнув звільнити південні українські степи від панування ханських орд, знищити турецькі фортеці в пониззях Дніпра, а згодом і оволодіти Чорноморським узбережжям. Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа належали до тих постатей, чиїми іменами називають епохи. Окремі нариси в книжці присвячені Івану Виговському, Петру Дорошенку, Пилипу Орлику — видатним державним й політичним діячам, талановитим дипломатам.

У книжці надається правдивий і об'єктивний життєпис цих, а також інших найвищих військових керівників українського козацтва.

Голобуцький, В. Гомін, гомін по діброві : історичні розповіді про запорозьких козаків / В. Голобуцький. – К. : Веселка, 1968. – 224 с.

Микола Гоголь писав у повісті «Тарас Бульба»: «Так ось вона, Січ! Ось те гніздо, звідки вилітають усі ті горді й дужі, як леви! Ось звідки розливається воля й козацтво на всю Україну!»

Народні повстання, бойові походи – це як весняна повінь, гомін боротьби. Вкривають себе невмирущою славою запорозькі козаки. Про них складають пісні-легенди мудрі співці-кобзарі.

Було колись в Україні –
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю, –
Минулося: осталися
Могили по полю.

Тарас Шевченко

Про героїчну боротьбу українського народу за свою свободу, про його уславлених синів – Северина Наливайка, Тараса Трясила, Богдана Хмельницького, Максима Залізняка, Івана Гонта та багатьох інших і йдеться у книзі відомого українського історика.

Згадується у книзі відомого українського історика
Хмельницького, Наливайка, Залізняка, Гонта та багатьох інших і
уславлених синів – Северина Наливайка, Тараса Трясила, Богдана
Хмельницького, Максима Залізняка, Івана Гонта та багатьох інших і

Тарас Шевченко

Минулося: осталися

Могили по полю

Трудове запорозьке козацтво ніколи не мирилося із своєю тяжкою долею. Воно завжди боролось, як уміло і як могло, з жорстокими гнобителями. Козаки, передусім сіромахи, часто об'єднувались у загони і нападали на запорозьких багатіїв. Таких козаків називали гайдамаками. Віднімаючи добро у багатіїв, гайдамаки роздавали його бідним і нужденним. Ось чому всі покривджені завжди вбачали в гайдамаках своїх братів і захисників.

Кашенко, А. Оповідання про славне військо Запорозьке низове / А. Кашенко. – Дніпропетровськ : Січ, 1991. – 496 с.

Добре вивчивши історичний матеріал, Андріан Кашенко востаннє в своєму житті, влітку 1916 року, вирушив у мандрівку місцями Подніпрового Низу. Збагачений враженнями від побаченого та спогадами, почутими з вуст старожилів, письменник відтворив чарівні красвиди нині вже навічно затоплених земель, островів та прибережних долин, якими володіли січовики, і зберіг для нащадків дивовижної сили й краси описи того «земного раю».

Чим же приваблює читача Андріан Кашенко? Насамперед – простотою й дохідливістю викладу найскладніших історичних подій і явищ. Це пояснюється природженою залюбленістю автора в той край, де гартувалися козаки, й тонким розумінням душі українського народу, що впродовж століть зберігає звичаї й волелюбність Запорозької Січі. Наче живі постають у своїй величі й могутті козацькі лицарі – творці духовної республіки «Запорозька Січ». Вони – наші невмируші попередники... Маючи таке прекрасне минуле, можна сміливо сподіватися на щасливу майбутність. Історія – це зупинена доба, той історико-часовий плацдарм, з якого починається відлік руху в прийдешнє... І ту прекрасну мить історії, вознесіння Духовного Запорозького Братства, зупинив для нас навічно, змаловав її в самобутніх барвах і закарбував у найяскравіших словах видатний співець Козацького ордена Андріан Кашенко.

Котляр, М. Ф., Історія в життєписах / М. Ф. Котляр, В. А. Смолій. – К. : Час, 1994. – 328 с.

В книзі викладено біографії видатних діячів Давньої Русі та України епохи феодалізму. Крізь призму життєписів історичних осіб автори висвітлюють героїчне минуле українського народу.

Це біографічні твори про С. Наливайка, П. Сагайдачного, І. Сірка, Б. Хмельницького, П. Дорошенка, І. Мазепи. Через біографії політичних, військових і культурних діячів України автори просліджують найголовніші віхи історії українського народу, його досягнення й успіхи, боротьбу за соціальне і національне визволення.

Слабошпицький
з голосу нашої
Клію

Слабошпицький, М. З голосу нашої Клію : події і люди української історії / М. Слабошпицький. – К.: Довіра, 1993. – 256 с.

Ця книга поведе вас складними і драматичними дорогами національної історії, на яких зустрінетеся з багатьма видатними синами й доньками українського народу. Це історія в конкретній долі і конкретна доля в історії.

Книжка складається з біографічних ескізів особистостей, на яких лежить незгасний відсвіт історії.

Про Запорозьку Січ, про козаків йдеться в розділі «Козацька Україна, Запорізька Січ».

Тут розповіді про Івана Сірка, Петра Калнишевського – останнього кошового Запорозької Січі. Тут цілий розділ про українських гетьманів. Переважна більшість їх дбала про благо свого народу й увійшла в історію мужніми оборонцями, лицарями-патріотами рідної землі.

Про козаків пишуть чужинці. Наприклад, Бошпан – французький інженер, що приїхав до Польщі споруджувати фортеці, замки, писав: «Вони добре загартовані, легко переносять спеку й холод, спрагу й голод, невтомні в битвах, відважні, сміливі, чи, радше, одчайдушні, власним життям не дорожать»... Бошпан написав книгу «Опис України», вона допомагала Європі краще спізнати Україну, її людей, а особливо ж, козацтво.

Чайковський, А. Сагайдачний : історичний роман у трьох книгах / А. Чайковський. – К.: Дніпро, 1989. – 586 с.

До збірки увійшли історичний роман у 3-х книгах та нариси, в яких на документальній основі зображено події кінця XVI - початку XVII ст., коли гетьманом українського запорозького козацтва був Сагайдачний. У центрі твору - образ легендарного гетьмана ресстрового козацтва Петра Конашевича-Сагайдачного, лідера національно-визвольного руху в XVII столітті, справжнього національного героя.

Чайковський написав роман у 5-ти книгах. Щоправда, дві останні книги під спільною назвою «Гетьман» на сьогодні вважаються загубленими, а перші три книги, які автор назвав історичними повістями, - «Побратимю», «До слави» (ч.1,2) – вперше зібрані разом і пропонуються читачеві як закінчений історичний роман.

За часів Сагайдачного козащина перетворилася в окремий стан, що посів важливе місце посеред людності цілої України, а особливо на Наддніпрянщині.

Великою заслугою Сагайдачного було поєднання козацької політики із прагненням всього народу.

Сагайдачний був тонким політиком. Він дбав про добрі взаємини з Польщею, бо реально зважав на її силу. Підтримував Туреччину і Московію, щоб ослабити Польщу і вибороти собі державну незалежність. Він усвідомлював, що на це потрібні роки.

Про все це ви дізнаєтесь з книги Андрія Чайковського «Сагайдачний»

Про все це ви дізнаєтесь з книги Андрія Чайковського «Сагайдачний»
Він усвідомлював, що на це потрібні роки...
Польщею, бо реально зважав на її силу...
Підтримував Туреччину і Московію, щоб ослабити Польщу і вибороти собі державну незалежність...
Він усвідомлював, що на це потрібні роки...
Про все це ви дізнаєтесь з книги Андрія Чайковського «Сагайдачний»

Яворницький, Д. І. Історія запорозьких козаків : в 3-х т. / Д. І. Яворницький – Львів : Світ, 1991.

Надзвичайно цікавий опис козаччини, його побуту, звичаїв дав у своїй знаменитій трьохтомній праці "Історія запорозьких козаків" Д. І. Яворницький.

В основу праці покладено оригінальні листи історичних осіб і сучасні акти. Після листів і актів взято до уваги літописців, українських і польських, далі дослідників цього й минулого століть. Автор уникав узагальнення подій і давав їх лише остільки, оскільки дозволяли їх робити самі матеріали.

Праця охоплює час від 1471 по 1686 рік і його можна поділити на 3 періоди: період утворення запорозького козацтва (1471 – 1583); період боротьби проти Польщі (1583 – 1657); період участі у боротьбі за релігійну незалежність правобережної України (1657 – 1686).

Ця книга є найбільш повним історичним дослідженням. На багатому документальному матеріалі в популярній формі всебічно висвітлюється життя запорозького козацтва.

Вже минуло більше двох століть, як не стало Запорозької Січі. Та пам'ять про неї живе й вічно житиме в серці нашого народу. Запорозьке козацтво протягом віків самовіддано боролось проти кріпосників і чужоземних загарбників. Його непримиренність до поневолювачів і героїзм будили й запалювали наступні покоління на боротьбу за кращу долю українського народу.

Кожен в Україні чув про козаків. Про них написано багато наукових книжок і художніх творів, знято фільмів. Про козацький рід і його ватажків говориться в урочистій пісні нашої держави – гімні України. Козаків можна побачити на парадах українського війська, їх зображення є на українських грошах та поштових марках. А про малого хлопця і дорослого парубка, що вмів відстояти свою честь і захистити слабшого, старого, жінку, у нас кажуть: справжній козак. І в це слово вкладають розуміння найбільших чеснот нашого народу. Козак в уявленні українця – це звитязний воїн, що не розлучається з шаблею, захисник Вітчизни, оборонець прав, віри, звичаїв та гідності кожного, хто живе на Україні.

Про те, хто такі українські козаки, звідки вони взялися, як жили, як захищали Україну, і розкажуть всі ці книжки. Читайте їх, і ви відкриєте для себе хвилюючий світ буремної історії нашого краю через життя, боротьбу, подвиг і безсмертя козацького духу, що живе також і у вас.

...оборонця прав, віри, звичаїв та гідності кожного, хто живе на Україні...
...не розлучається з шаблею... захисник Вітчизни... оборонець прав, віри, звичаїв та гідності кожного, хто живе на Україні...
...звитязний воїн, що не розлучається з шаблею, захисник Вітчизни, оборонець прав, віри, звичаїв та гідності кожного, хто живе на Україні...